

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdajanje opoldne, večerno izdajanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h, ali gl. 6 60
pol leta	6 „ 60 „ 3 30
četrtr leta	3 „ 40 „ 1 70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11. uri popoldne.

Naročnine sprejema upravištvu v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlance naročnine se ne ohranimo.

Ogledi in poslanice se računijo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« Dr. K. Lavrid.

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravištvu se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravištvu.

„PRIMOREC“

Izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gl. 1 60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunki ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Gor. Tiskarna A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

„Krojaška zadruga“ — propadla.

Neveljaven občni zbor.

Danes je bila odposlana ta-le vloga:

C. kr. okrožni kot trgovski sodnji

Gorici.

Vsled ukaza in globe od strani c. kr. okrožne sodnije je sklicalo načelstvo „Krojaške zadruge“ — občni zbor na dan 20. t. m. ob 10. predpoldne v dvorani „Goriške Čitalnice“.

Toda načelstvo je pri tem razpisu napravilo dvoje napak, vsled katerih je razpis neveljaven in občni zbor nemogoč. — In sicer:

1. Po § 65. d. p. bi moralo sklicati načelstvo občni zbor z — „vabili po slovenskih političnih listih, ki izhajajo v Gorici“. — V Gorici pa izhajata slovenska politična lista „Soča“ in „Primorec“, ki tega vabila nista priobčila. —

Res je sicer, da je došlo v zavitku na uredništvo „Soče“ — „vabilo“, ki je priloženo pod 1/. , toda ni bilo dodane ne ene besedice, kaj hočejo s tem. Treba je bilo, poslali ali prinesli vabilo v upravištvu „Soče“ in „Primorca“ ter zagotoviti si s plačilom inšertne pristojbine sprejem, — a kar poslali suho vabilo uredništvu, se pravi: norečevali se s „Sočo“ in „Primorcem“. Naravno, da ta dva lista vabila nista priobčila, vsled česar ni zadoščeno § 65. pravil.

2). § 94. c) pravil se glasi:

„Letni račun, razkaz združnega premoženja, predlogi načelnictva in poročilo nadzorništva mora predsednik načelnictva razpoložiti najmanj osem dni pred občnim zborom združnikom v pregled ter iste obvestiti v vabilu k rednemu občnemu zboru.“

Toda „vabilo“ ne obsega niti besedice o računih. — Faktum je torej, da račun niso razpoložili združnikom v pregled. — Da, faktum je še več, da ti računski sploh niso bili niti v seji načelstva.

Tudi to preziranje določil § 94. c) je razlog, da je občni zbor nepravilno in neveljavno sklican.

Z ozirom na vse to opozarjam c. kr. okrožno kot trgovsko sodnijo, da sprejme na znanje moj protest proti veljavnosti tega občnega zbora, da odkloni prošnjo za vpis novega načelstva v trgovinski register ter kaznuje načelstvo in nadzorstvo z zagroženo globo, ker ni izpolnilo danega ukaza.

V Gorici, 19. avgusta 1903.

A. Gabršček, s. r.

* * *

Včerajšnja „Gorica“ je polna tolmačenj raznih paragrafov. To je učenost! Seveda je prezrla, kar je glavno, t. j. da načelstvo si je nezakonito podaljšalo svojo dobo, za kar je dobilo globo po 5 K za vsakega člana načelstva in nadzorstva; zagrožena je nova globa po 30 K, ki bo morala tudi slediti, ker je ta občni zbor neveljaven! — Ker torej „Gorica“ tako natančno pozna paragrafe, je dokaz, da so nalašč prezrli zakonita določila v pravilih. — Kavci imajo sicer pasjo srečo na sodnijah, toda to kršenje pravil je vendarle preveliko, da bi ga bilo mogoče pokriti z najbolj rafinirano juridično sofistikom, — zato je gotovo, da okrožna sodnija ne prizna veljavnosti občnega zbora ter sklepov tega zbora. — Gospodje kavci se bodo torej morali potruditi, da pravilno sklicajo nov občni zbor, in kar je glavno, da predložijo prej račune članom na pogled.

Zategadel svetujem danes somišljenikom, da se ne udeležijo tega zbora. Kavci naj sklepajo, kar jim drago, ker vsi ti sklepi so neveljavni.

Včerajšnja „Gorica“ plava na vrhuncu smešnosti. Iz nje odseva, kakor da so mi naredili kdo vé kako jezo in sramoto, ker so me izključili. — Med krojači je dovolj naprednjakov, katerim dajem šivat, drugače pa me družba „K. z.“ prokleta malo briga! Veliko previdnih članov je že odstopilo prostovoljno in so tako prišli do svojega denarja. Ker jaz nisem bil toliko previden, da bi bil že lani odstopil in so bili moji deleži v nevarnosti, jih dobim zdaj prav gotovo izpla-

cane. Upam namreč, da Centrifuga ne napové konkurza vsaj do konca prihodnjega leta! Torej le ne prevec domišljije, gospodje. Ako pa vam tako dobro dá domišljija, da ste me ugnali, vam jo rad privoščim!

„Gorica“ mi pravi tudi med drugim: „Škodili boste tedaj (!) „K. z.“ odelej, kolikor boste mogli, zunaj nje, ne več v njej“. — Vprašam gospode kavce, ali ni drugo prijetnejše? Ako sem „v njej“ in „jej“ škodujem, sem škodoval tudi sebi, ako pa sem „zunaj nje“ in „jej“ škodujem — kdo je na slabšem? — Zares, krasno zadošččenje imajo, ko se tolažijo, da bom škodoval „K. z.“ „zunaj nje“. Naj bodo prepričani, da se bom prav dobro počutil s svojimi kronicami v žepu ter „zunaj nje“ toliko lože vihtel „mesarski nož“, ako in kedar bo potreba.

Končno za danes le še nekaj!

Jutri bodo imeli občni zbor, ki je neveljaven. — Toda jedno dobro stran bi lahko imel, potem vržem tudi svoji „mesarski nož“ med staro šaro! Naj prečitajo jutri obvezno izjavo Centrifuge, da od članov ne bo nič zahtevala ter da jim izplača deleže. Odborniki sami so pripovedovali, da Centrifuga deleže izplača.

„Gorica“ in „P. L.“ doslej še nista potrdila te govornice, zato pričakujem, da s tako novico jutri potolažijo članc. — Vse tolažbe na boljše čase so pa sleparija, ker jih ne bo. Vsakdo danes vé, da pri trgovcu kupi lahko boljše in cenejše nego v „K. z.“, ki ima „stalne cene“, ki morajo biti više nego pri kateremkoli trgovcu. „K. z.“ ima veliko večje rezijske troske nego trgovci, in vrhu tega ima velikansko dolga, od katerega mora plačevati visoke obresti. Zategadel gre lahko vsak trgovec dosti pod „stalne cene“ v K. z. — Da, prav radi tega so celo odborniki kupovali že doslej blago pri drugih trgovcih, in to celo pri Lahih. Imenujem pa tudi lahko celo vrsto klerikalcev, ki so iz enakega vzroka že doslej rajše kupovali pri Lahih nego v „K. z.“ — Toliko slabše bo odslej, ko je „Gorica“ povedala, da bo Bozidar Hribar znal „stalne cene“ zvišati tako, da iztisne iz kupovalcev za celo polovico več dobička, s ka-

terim bodo plačevali stare dolgove. — Toda le naravno je, da ljudje notejo biti oslički, ki bi si dali sleči kožo s hrbta, marveč da jih je tedaj več, ki se ogibljejo K. z. kakor hudic križa! Saj je stacuna vedno prazna! — Novosti, s katerimi danes se „čarajo“ kake Marijine hčere, postanejo kmalu za starostjo v shrambah K. z., na kar ne bo kazalo drugega, nego iznebiti se jih za vsako ceno, kakor so storili letos s perilom, katero so razmetali skoro zastonj. — Taka je bodoča perspektiva! S to naj članov ne slepijo, marveč na občnem zboru naj prečitajo obvezno izjavo, da Centrifuga izplača deleže, pa bo mir! Drugače pa se bomo še videli, tudi pred kazensko sodnijo, čeprav se „Gorica“ veseli, da se to še ni zgodilo. — Da je to veselje prezgodnje, se utegne že še prepričati! In s tem za danes dovolj!

A. G—k.

Deželna norišnica.

I.

Sedaj imajo vas. Z malo notico smo povedali pred kratkim, da je bil došel v Gorico ter si ogledal prostor, določen za deželno norišnico, sloveči psihijater in ravnatelj norišnice v „Alt-Scherbitz“ na Saksonskem, dr. Albert Paetz. Nabavili so si pri njem parere psihijatra, tako, da imajo sedaj vse, kar je potrebno, da se začne končno graditi deželna norišnica.

Komisija, ki je šla poleg njega na prostor, kjer bo stal ta nov deželni zavod, je bila sestavljena tako-le: deželni odborniki Berbuč, Klantčič, dr. Verzeznassi, deželni tajnik Petarin, inženirja Glešič in Berlotti, zdravnika dr. Arr. Luzzatto, mestni fizik, dr. Ernest Fratnik, primarij v bolnišnici usmiljenih bratov, in končno agronom Hugues.

Zanimivo je, kaj je prišlo na to v javnost od laških strani.

„Corriere Friulano“, ki hoče biti nekako glasilo gospodujoče „liberalne“ stranke, je pripovedoval, da je bil dr. Paetz navdušen, ko so ga pripeljali na lice mesta, kjer bo stala deželna norišnica; pogledal je na hribčke, ki delijo Vipavsko dolino od Krasa, na grad ter proti Juljskim planinam, in vskliknil je:

so poskakovala, kakor poskakujejo lovski psi na vrvcu, kadar zagledajo v daljavi divjačino. Nekateri so stisnili krepkejšje v pesti kopja, držaje mečev in toporišča sekir; konji so se povpenjali na zadnje noge ter se pripravljali na skok; drugi so jeli urneje dihati, kakor da jim je postalo nakrat pretesno pod oklepi. Toda izkušenejši so jih pomirjali, rekoč:

»Ne odide vam to delo, marveč se ga dobi za vsakega dovolj. Bog daj samo, da bi ga ne bilo preveč!«

Križarji so zrlili z visočine na lesnato nižino ter videli na robu gozda samo nekoliko poljskih praporov, zato niso bili povsem gotovi, ali je to že vsa poljska vojska. Na levi strani poleg jezera je bilo res videti večje krdelo bojnikov, v trsičju se je nekaj lesketalo nalik sulicam in kopjem, kakoršna so rabili Litvinci. Toda to so utegnile biti samo številnejše poljske prednje straže. Še le ubežniki iz razrušenega Gilgenburga, katerih je bilo nekoliko pripeljanih pred velikega mojstra, so pritrdili, da pred nemško vojsko stoji vsa poljsko-litevska bojna moč.

Toda zamán so govorili o njeni moči. Veliki mojster Ulrik jim ni hotel verjeti, ker je od početka te vojne verjel samo to, kar mu je bilo po godu in kar mu je napovedovalo nedvomljivo zmago. On ni pošiljal pred seboj poslancev in poizvedovalcev, ker je vedel, da mora priti tudi brez teh do odločilne bitke, in ta bitka da ne more končati drugače nego z groznim porazom sovražnika. Zaupaje v moč, kakoršne doslej še nobeden veliki mojster ni vodil na bojno polje, je jako nizko cenil svojega nasprotnika, in ko

mu je gnevski komtur, ki je dal na lastno roko preiskati okolico, dejal, da je Jagiellova vojska mnogo številnejša, mu je odvrnil:

»Kakšne čete so to? Samo s Poljaki bomo imeli nekoliko posla, vsi drugi pa, ko bi jih bilo še toliko, so bolj sposobni za žlice nego za orožje.«

In koprneč z vso dušo po bitki, se je sedaj močno razveselil, da se je nahajal korčno pred tem sovražnikom; in ko je zagledal glavni prapor vsega kraljestva, ki je plapolal ondi desno pred gozdom, ni utegnil niti dvomiti, da stoji pred njim vsa glavna poljska vojska.

Vendar Nemci niso mogli vdariti na Poljake, dokler so oni stali v gozdu in na kraju gozda, kajti njih viteštvo je bilo sicer grozno na odprtem polju, ni pa se znalo bojevati v goščavi.

Radi tega se zberó njih glavni poveljniki na kratko posvetovanje okrog velikega mojstra, na kak način bi bilo mogoče izvabiti sovražnika iz hoste.

»Pri samem svetem Juriju!« zakliče veliki mojster. »Mi smo že prekorajili dve milji brez počitka, in vročina postaja čimdalje večja, da nas kar znoj zaliva pod oklepi. Mi nočemo tukaj čakati, dokler sovražnik noče stopiti na odprto polje.«

Grof Wende, star in izkušen človek, odvrne na to:

»Že so se tukaj posmehovali mojim besedam, posmehovali se taki, ki bodo bežali z bojnega polja, na katerem jaz padem (pri tem pogleda na Wernera von Tetlingen), toda navzlic temu pravim, kar mi veleva moja skrb in ljubezen za križarski red. Poljaki niso

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. — Posl. Podravski. (Dalje.)

Stari Matija in Zbišek, ki sta se že bojevala s Križarji ter poznala njihove čete in grbe, sta kazala svojim Seradčanom dva polka velikega mojstra, v katerima se je nahajal cvet križarskih vitezov, in poglavito četo vsega reda, kateri je zapovedoval Fridrik von Wallenrod, ter močen polk svetega Jurija z rdečim križem na belem polju in mnogo drugih križarskih čet. Nista poznala samo znamenja raznih zamejnih gostov, katerih je bilo došlo na tisoče in tisoče od vseh strani sveta: iz Avstrije, iz Bavarske, iz Švabske, iz Švice, iz slavne Burgundije, iz bogate Flandrije, iz solnčne Francije, o katere vitejih je Matija pripovedoval, da še takrat, ko že leže na tleh, izgovarjajo bojevitne besede, iz prekmorske Anglije, domovine najboljših strelcev, celo iz daljne Španije, kjer je vsled neprestanih borb s Saraceni bila vitežka čast in hrabrost v najlepšem cvetu.

V trdih plemičih izpod Seradca, iz Konecpolja, iz Krešnje, iz Bogdanca, iz Rogova, iz Brezove, kakor tudi iz drugih poljskih krajev je zavrela kri v žilah pri pomisleku na to, da se v kratkem spoprimejo z Nemci in z vsem tem slavnim viteštvom. Lica priletelih vitezov so bila mračna in resna, ker vsi ti so vedeli, kak krut in težak posel jih čaka. Srca mlajših pa

O, kako lepa, kako imenitna je situacija, v kateri se postavi norišnica Gorice! In ko se je vrnil v deželni odbor, so bile njegove prve besede te, da nima ničesar proti prostoru, na katerem se zida norišnica. Potem pa so mu dali načrte, in te si je ogledoval v družbi z deželnim glavarjem, dvema inženirjema in dvema zdravnikoma ter je predlagal nekatere malenkostne spremembe, v celoti pa se je strinjal z načrti. Ponavljal je opetovano, da se morajo umobolni gibati na prostem, popolno svobodno, ter da jih je navajati k onemu delu, kateremu so privajeni in ki more dvigati v njih z nova ljubezen do življenja.

„L'Eco del Litorale“ pa je poročala o tem ogledovanju na lice mesta ter o pregledovanju načrtov tako-le: Oficijelno se mu je predložila serija vprašanj ter se ga je navedlo za pregledovanje načrtov. O glavnem vprašanju pa, ki je že skozi leta casus belli, se ni zahtevalo od psihijatra ne parera ne sodbe. Ko so izprašali nekatera ne baš važna vprašanja, glede katerih tudi drugače ni bilo nikakega nesporazumljenja, je začel psihijater iz lastnega nagiba izpraševati o lastnosti zemlje, o kupni ceni, in posebno se je zanimal za to, ali bo mogoče razširiti prostor v slučaju potrebe. Glede na to so mu odgovorili več ali manj dvoumno in z besedami, malo preciznimi, tako da je dobil vtis, da jim ni ljubo raznovrstno izpraševanje ter da se vprašanje glede zemljišča smatra že tako končanim, da ni umestno več se nadalje o njem govoriti... Naš deželni odbor bi bil moral podučiti psihijatra tudi o agrarnih razmerah naše dežele, in bilo bi prav, ako so peljali specialista ogledat si uzorna gospodarstva v Monastiru ali v Villanovi. Ali na to stran so bili jako kratkih besed, in povedalo se je Paetzu, da so našemu kmetu navadna specialna dela, spadajoča v razširjeno kulturo, ali zdravniki iz bolnišnice, ki so govorili z njim, so pripomnili na to, da je taka trditve ironija, ker število takega kmeta je le malo... Zdravniki iz bolnišnice so opozorili Paetza tudi na okolnost, da stoji v bližini zemljišča, kakih 150 m proč, šempeterško pokopališče. Paetz se je zavzel, da tega ni opazil ter menil, da to ne bo dobro za umobolne v gorenjih nadstropjih poslopij. Od zdravnikov v bolnišnici je tudi sele izvedel ceno (160.000 K) za zemljišče. Ko je Paetz to čul, se je začudil in zavzel, kako da je to mogoče. Neki član komisije, ki je bila z njim Podturnom, je rekel Paetzu na vprašanje glede kupne cene za zemljišče, da ta kupna cena ne more biti predmet, s katerim bi se sedaj pečali, ker dežela je dobila v dar denar, s katerim je kupila zemljišče. Ko je Paetz to pravil zdravnikom v bolnišnici, so ostali brez besede, tako jih je presenetila ta smela vest... Zdravniki v bolnišnici so iz govora z dr. Paetzom razvideli, da ako bi se mu ne bilo nič zamolčalo ter bi se bilo razpravljalo o vsem; kakor treba, bi bil rezul-

tata, da bi bil psihijater Paetz izjavil, da pokazano mu zemljišče glede na okoliščine, z istim spojenem, nikakor ni sposobno za norišnico po kolonijalnem sistemu.

Končno se vprašajo v „Eco“, čemu pravzaprav so klicali v Gorico dr. Paetza? Za to, da so ga držali v sobi ter mu kazali načrte? To bi bil lahko storil tudi na svojem domu, mi pa bi si bili prihranili lepo svoto kron. —

Domache in razne novice.

Cesarjev rojstni dan se je obhajal včeraj v Gorici po navadi. V Stolnici cerkvi se je služila slovesna maša, katere so se udeležili zastopniki civilnih in vojskih oblasti. Na predvečer je bila mestna godba po mestu, katero je spremljalo mnogo ljudstva. Z več hiš v mestu so plapolale cesarske in mestne zastave.

Poroka. — V Pragi se je poročila dne 17. t. m. naša priznana pisateljica g.čna Zofka Kvedrova z gospodom Vladimirom Jelovškom, cand. medic. iz Zagreba. Poroka se je vršila civilno na magistratu kralj. glavnega mesta Prage. Mladima poročencema vse najbolje!

Poročil se je v Ilirski Bistrici g. Milan Brinsek, asistent pri južni železnici, z g.čno Miroslavo Martinčičevo. Bilo srečno!

Umrli je v soboto g. Ivan Tomšič, posestnik in veletrepec v Ilirski Bistrici, star 49 let. Blag mu bodi spomin!

Članom „Krojaške zadruge“. — Na premnoga vprašanja, kaj bo z deleži in ali bodo člani morali doplačevati, naznanjamo to-le:

Gospodje, ki imajo v rokah Centrifugo in zdaj tudi prodajalnico „Krojaške zadruge“, so večkrat, tudi nasproti veljavnim osebam, zagotavljali, da članom se ni ničesar bati. Ali doslej se niso dali od sebe pravilno obvezne besede. Oni hočejo sele slepe misli loviti!

Kdor pa hoče svoje deleže morda rešiti, jih mora pravilno odpovedati. Šele potem, ko preteče zakonita doba, jih Centrifuga izplača, ako bo... hotela, ali pa bo morala takrat pokazati svojo pravo barvo. Odpoved naj si da vsakdo potrditi.

Pozivljamo torej vse one, ki se na nas obračajo za pomoč, naj svoje deleže odpovedo. — Vzorec za odpoved je dobiti v „Primorskem Listu“. Porabi se lahko tisti, kateri je priobčil „Prismojenec“ pred par leti, ko je uprizoril naskok na „Trgovsko-obrtno zadruge“. — Kdo bi bil mislil, da se bo obrazec dr. Pavlice kdaj rabil za... njegovo „Krojaško zadruge“? Kako se maščuje nad kavci njihova hudobija!

Pomoč bovskim pogorelcem. — Poleg velikodušnega daru presvitega cesarja so došli za pogorcele še sledeči darovi:

Svak g. Frana Velušiča poslal iz Gradca 200 K.

Prehl. g. dr. Tuma 100 K.

G. Vinko Majdič, trgovec v Kranju, je poslal 10 vreč bele moke.

G. c. kr. namestnik za prvo silo drž. podpore 1800 K.

Shod dr. Tuma v Bovecu. — V nedeljo pop. je bil sklical poslanec trgov dr. H. Tuma svoje bovske volilce na shod. Pršli so skoro vsi. Na shodu je v daljšem govoru razložil položaj v deželnem zboru, kako so klerikalci popustljivi nasproti Lahom, razložil zadevo o užitini, glede brezobrestnih posojil, o deželni norišnici, o hipoteczni banki, kako se delijo podpore Lahom, kako našim klerikalnim in kako naprednim občinam, govoril je o učit. vprašanju, ter dajal navodila glede podpor, kaj naj se ukrene glede Boveca, o potrebi rezervoarija, dalje o pozozdovanju itd. Kavs iz Pluzenj je vprašal glede šole za mlekarstvo. Dobil je odgovor, da se bržčas ustanovi za Kranjsko, ako pride tudi na nas, naj bi bila vsaj v Tolminu, ako že ne v Bovecu. Na vprašanje župana Šulina glede pohiševanja je razložil poslanec to zadevo ter opozarjal na domače pridelke. Govornik je žel mnogo odobravanja in navzoči volilci so z vidnim ogorenjem obsojali postopanje klerikalnih poslancev v dež. zboru. Govoru so sledili z živim zanimanjem, in ko je župan zahvalil poslanca, so zadoneli krepki živio-klici.

O požaru v Bovecu nam poroča oči- videc: Utiš, kateri napravi pogorišče, je strasansk. Pogorišče sega od Sv. Urha do Cezara po eni in po drugi strani do Kavsove hiše. Pogorelo je vse do tal, le nekaj mobilij so rešili, drugače je vse pogorelo. Živino so rešili, zgorelo je le 6 prešičev. Človeške žrtve ni nobene. Kar se je pisalo na to stran po listih, je izmišljeno. Tistega moža, o katerem se je pisalo, da ga je bik pobodel ter je umrl, je le nekoliko pritisnil ob zid brez velike poškodbe. Tudi ni res, da je zgorelo Jonku denarja in vrednostnih papirjev za 80.000 K, marveč je res, da mu ni denarja prav nič zgorelo in nič vrednostnih papirjev. Wertheimerica je ostala nepokončana, kjuč k njej je bil izgubil Jonko, zato jo je dal razbiti ter našel seveda v njej ves denar ohranjen. Tudi ono, kar se je pisalo gledé mesarja Strgulca, da je nekega ognjegasca silil h gasenju, je izmišljeno. Po tukajšnjih klerikalnih glasilih so hvalili na vse pretege srpenisnega kurata, kako da je vodil gasilce itd., ali res je to, da je bil poleg, če pa ima zasluge, jih ima toliko, kakor vsak drugi in nič več.

Pri Slaviji je zavarovanih 46 posestnikov, drugi so pri Generali, par pri „Zajemni“ in nekaj jih je pri neki milanski banki. Samo dva reveža nista bila zavarovana, nekaj njih pa ni plačalo zavarovalnine.

Ljudstvo je še vedno zbegano, pa vredno podpore. Ceniti natančno se škoda še vedno ne da, ker je bil pač požar strasansk in so bili spravili baš razne pri-

delke. To pa treba povdariti, da je potreba Bovecu nujne pomoči!

Gledé prihodnjega zidanja na pogorišču se že pripravljajo za načrt, po katerem se lepo urede nove stavbe. Tudi se ne bo smelo več kriti z desčicami.

O gledališki predstavi v Tolminu nam poročajo, da je vspela jako povoljno ter je bila udeležba izredno obilna. Slov. igralci iz Ljubljane so igrali vrlo dobro. Posebej je pohvaliti se domače tamburaše, ki so izvrstno udarjali.

Pačji dnevi v klerikalnem taborju. — „Gorica“ je objavila včeraj to-le novico: „Soča“ ima drisko, odkar si je želodec pokvarila s „Krojaško zadruge“, gre od nje samo — voda in smrad“.

V drugi notici piše:

„Zadovoljnih obrazov so ljudje po mestu že par dni prej to novico (izključenju A. G. iz „zadrega“) pripovedovali; vse je z veseljem pričakovalo prih. „Soče“, kako se bode jeze in togote penila, in kdor je prečital dotični odlok, vsak je rekel ali mislil: To je bila enkrat možka beseda, vrhovato zaslužen kaznen“.

Kapa kosmata, ta pa zna! Pisarče v ulici Veturini ugiba celo misli... vseh ljudij v Gorici! — Pa „kazen“, ki je doletela tega vračjega G., ta je strašna! Revček naj kar pobere sila in kopita, sicer ga krojač Bajt s sivanko nažene!

Zopet v drugi notici piše:

„Njegova kmetavzarsko-zarobljena samohvala, da on mesari „K. z.“... je zamrdela daleč okrog, ne samo pri kavcih, ampak pri vseh postenih ljudeh brez razlike strank“.

Saj res! Zasmrdela je daleč na okrog — klerikalna svindlarija v „K. z.“ Člani zdaj vidijo, da je doslej zapravljenih 93.000 K ter da je odvisno vse od koz medvedov, ki se zdravi letajo po gozdih, ali se ta dolg kaj zniža ali nič!

Sreča v nesreči. — Pišejo nam: Posebno pozornost je provzročil dne 12. t. m. dogodek, ki se je vršil v vasi Križ pri Sežani. Vsakemu je pač znano, da je paša jedno izmed najhujjih zel za našo mladino. Ona je kakor v telesno tako tudi v duševno kvar mladini. Vsa zla, kar se jih dogaja med mladežjo, so priučena večinoma na paši, ker se otroci, brez dela in tudi duševnega razvedrila, lotijo marsičesa, kar bi gotovo ne storili, ako bi ne bili brezposelni oziroma tudi nepovoljno nadzorovani.

Vsakdo je pač že slišal o kraških jamah, brezdnih, podmolih itd., kojih je kraševina vsa polna. Tudi po selskih pašnikih vasi Križ jih je nebroj, razlikujočih se po raznovrstnih oblikah in globočinah. Pri jedni takih „jam“ z imenom „v petinah“, za govedo sicer nepristopnih, ne pa tako za otroke, so pasli štirje razposajenci. Gnezda skalnih golobov, kojih je po takih jamah vse polno in ki

(Dalje v prilogi.)

plašljivci, toda njihov kralj, kakor vem, pričakuje do zadnjega trenutka poslance miru. —

Werner von Tetlingen ne odgovori ničesar, marveč se samo prezirljivo nasmeji, toda velikega mojstra so neljubo dirnile besede grofa von Wende, radi tega reče:

»Ali je mar sedaj čas misliti na mir? Ali se moramo posvetovati o drugih rečeh.«

»Vedno je čas, izvršiti povelje božje,« odvrne grof von Wende.

Toda okrutni čukovski komtur, Henrik, ki je bil prisegel, da hoče dati nositi pred seboj dva gola meča, dokler ju do dobrega ne omadežuje s poljsko krvjo, obrne k velikemu mojstru svoje debelo, znojno lice ter zakriči jako srdito:

»Meni je ljubša smrt nego sramota. Ako ostanem sam, napadem sam s tema mečema vso poljsko vojsko!« Ulrik nekoliko naježi obrvi.

»Ti govoriš proti pokorščini.«

A obrnjen h komturjem dodá:

»Svetujte samo, kako naj izvabimo sovražnika iz hoste?«

In razni svetovalci so dajali razne svete, dokler končno komturjem in vsem uglednejšim gostom ni najboljše ugajalo mnenje Gerodorfovo, naj se pošljeta k poljskemu kralju dva glasnika z naznanilom, da mu veliki mojster pošilja dva meča in da poziva Poljake na smrtni boj, in ako mu je bojno polje premajhno, da hoče nekoliko odstopiti, da mu ga razširi.

Kralj je bil prav odjezdil z obrežja nad jezerom in krenil proti poljskim praporom na levem krilu, kjer se je nahajala množica odličnih vitezov, kar mu prijavijo, da se bližata dva glasnika od križarske vojske. Srce kralja Ladislava se napolni z nadejo.

»Gotovo prihajata s pravičnim mirom!«

»Bog daj!« odvrnejo duhovniki.

Kralj pošlje po Vitolda, med tem pa se glasnika polagoma približata taboru.

V jasni solčni svetlobi je bilo mogoče izvrstno videti jezdeca na velikih konjih, krasno odičenih. Jeden je imel na svojem ščitu cesarskega orla na zlatem polju, drugi, ki je bil glasnik kneza ščetinskega, pa jastreba na belem polju. Bojne vrste se razstopijo pred njima in ona stopita s konja ter kreneta pred kralja, kateremu se spodobno priklonita ter spregovorita tako-le:

»Veliki mojster Ulrik,« reče prvi glasnik, »pozivlje vaše veličanstvo, gospod, in kneza Vitolda na smrtni boj, in da spodbode nekoliko vašo hrabrost, katere vam očitno primanjkuje, pošilja vam ta dva gola meča.«

Po teh besedah položi kralju meča pred nogi. Janko Mužik iz Dobrave prevede kralju njegove besede, toda komaj jih izgovori, stopi naprej drugi glasnik z jastrebom na ščitu ter spregovorita:

»Mojster Ulrik je naročil, naj vam naznanim, gospod, da vam nekoliko odstopi s polja, ako ga imate za bitko premalo, da se vam ne bo treba skrivati po hosti.«

Janko Mužik znovič prevede njegove besede, na kar nastane tišina; samo vitezi v kraljevem spremstvu jamejo škripati z zobmi nad to drznostjo in razžaljenjem.

Poslednje Jaziellove nadeje so se razpršile kakor dim. Pričakoval je poslancev sloge in miru, med tem pa sta bila to poslanca zasmeha in vojne.

In dvignivši solzne oči kvišku, reče:

»Mečev imamo sami dovolj, sprejmem pa tudi ta dva koš znamenje moje zmage, katero mi sam Bog

po vama pošilja. Tudi bojno polje vam On naznači. Jaz se povsem udam v Njegovo pravičnost ter naprtim vso odgovornost na vašo prevzetnost. Amen.«

In dve debeli solzi mu strkljata po zagorelem licu.

Na to jamejo klicati vitezi, nahajajoči se v njegovem spremstvu:

»Nemci se umičejo in nam odstopajo bojno polje!« Glasnika odideta in čez trenutek je bilo videti, kako sta jezдила na svojih velikih konjih in kako se je svetila na njima svila, ki sta jo nosila vrh oklepa.

Poljske čete pridejo iz hoste ter se postavijo v bojni red. Spredaj je stalo krdelo, tako imenovano »načelno«, v katerem so bili najgroznejši vitezi; za njim je stal glavni oddelek in za tem pešci in najemniki. Med temi krdeli sta bili dve dolgi ulici, po katerik sta jezдила Zindram iz Maškovic in Vitold. Ta poslednji brez čelade na glavi, pod leskečim oklepom, je bil podoben zlobobni zvezdi ali plamenu, ki ga podi veter.

Vitezi so si globoko oddahnili ter se jeli krepkeje posajati na sedlo. Bitka se je imela vsak hip pričeti.

Veliki mojster je ogledoval kraljeve čete, kako so vrele iz hoste.

Dolgo je opazoval ogromno njihovo število, njihova nalik orjaški ptici razširjena krila, njihove prapore, s katerimi je vihral veter, in nakrat mu je stisnilo srce neko nejasno, toda strašno čustvo. Morda je s svojimi duševnimi očmi zagledal cele kupe trupel in reke krvi. Ne boje se ljudij, se je bal morda Boga, ki je držal že ondi na višavi tehničico zmage.

nudijo trzaskim nedeljskim lovcem obilo zabave in — troškov —, ne dajo tudi takim mlečnozobim dečakom nikoli miru. Jednemu izmed njih, 13-letnemu Francu Bezku, se je posrečilo pa vendar po tolikem času, da se je prevalil v — navpično globočino 25 metrov, in to okoli 7. ure zjutraj. Ostala trojica se ve ni o tem prenesrečnem dogodku nikomur zinila, in šele zvečer po 9. uri se je posrečilo nekaterim iztisniti iz njih umevno težko izpoved. Vaščani so sli takoj z lučmi in drugimi potrebnimi pripravami k jami ter jeden izmed njih, imenom Hlačar Alcizij, spuščeno po vrveh v navpično globočino, je našel dečka, čemur se ni dovolj načudil — pri življenju in zavesti ter razmeroma malo poškodovanega. Prebil je v tem groznem položaju od 7. ure zjutraj do 10¹/₂ ure zvečer. Resitelj ga je našel ležetega z jopico pod glavo in do takrat spetega. Nad-in podlahtnico leve in golenice leve noge ima zlomljeno ter je umevno tudi po ostalem životu precej poškodovan. Prepeljali so ga takoj v trzasko bolnico. To je pač pravcati čudež med tolikimi nezgodami.

Ta dogodek pa naj služi tudi v resen „momento“ kriznim in kraskim občinarjem, da dajo take nevarne kraje primerno zavarovati, za kar ni, menim, nikjer dovoljno preskrbljeno.

Na poziv tvrčke Sard & Lonassi v „Soči“ z dne 12. t. m. in v „Primorcu“ z dne 14. t. m., da sprejme nad 200 delavcev pri gradbi železnice od Gorice do Kanala, se je odzvalo mnogo delavcev, da bi se jih sprejelo v delo, in sicer so se ponujali kar trunoma iz vse okolice: iz Šempasa, Črnič, iz Brd in drugih krajev. Tvrčka ni sprejela niti enega v delo. Pošiljali so jih od Poncija do Pilata. V Gorici so se priglasili za delo, ali so bili poslani v Solkan, od tod pa v Plave; povsod so se izgovarjali, da ni dela, a bilo je vidno pomanjkanje delavcev. Tako so n. pr. v Gorici v pričlo slovenskih delavcev sprejeli nekatere Lahe iz kraljestva, ki so se bili ob enem s Slovenci priglasili za delo; slov. delavce so odpravili ter jih poslali v Solkan, Lahe so pa obdržali! — Pritožeb v takem oziru čujemo vedno več, in razburjenost proti podjetništvu in proti Lahom iz kraljestva narašča. Ako se kaj zgodi, kdo bo kriv?

Tvrčka Redlich & Berger v Tolminu dela pošteno, zadovoljni so delavci, zadovoljno prebivalstvo, delo se vrši dovoljno, v delu je večina domačinov — ali ne more biti tako tudi na črti od Gorice do Kanala?

Električna razsvetljava. — OI sobote dalje gori elektrika po Gorici, to se pravi gori le po središču Gorice: po Rastelu, na Travniku, po Gosposki ulici, na Kornu, po Korsu do Ribjega trga in po Šolski ulici. Sredina mesta je torej razsvetljena električno, vsedrugodi pa gori plin ali petrolejke. Goreli začne električna luč ob 7¹/₂ zvečer ter gori do 11; potem prižgo nekaj plinovitih svetilk. Večina plinovitih svetilk je postala sedaj brez-

potrebna, ali ostanejo menda še nadalje, ako bi se kaj pripetilo ter bi prenehala elektrika funkcionirati. Nekatero obločnice svetijo prav krasno, izredno dobro, druge pa manj, in jih morajo popravljeni. Glede na skrajno slabe finančne razmere na magistratu in glede na nabroj drugih nujnejših potreb, katere ima Gorica, prevladuje v meščanstvu mnenje, da je ta električna luč, kakor sveti v Gorici sedaj, pravi luksus. Luči ni primanjkovalo, ali vode ni bilo in je se ni; zlasti sedaj prav občutljivo čutimo pomanjkanje vode. Zato pa se vidi nekam čudno, kako prinašajo deklet zvečer v skafih težko pridobljeno vodo v hiše ob električni razsvetljavi! Mi smo gotovo prijatelji napredka, ali tudi napredek mora imeti svoj čas in svoje umestno mesto. V ostalem pa moramo reči, da na sploh napravljiva električna razsvetljava, kolikor je je, dober vtis ter je v celoti res lepa.

Zabodel svojo ženo. — Iz Kanala nam poročajo, da je dne 14. t. m. zjutraj kinet Berlot St. iz Levpe, gredeč k maši, na poti smrtno zabodel, in sicer s 3 sunki, svojo ženo. Govori se, da je že dlje časa nekoliko zmesan.

Pevsko-bralno društvo na Trnovem pri Gorici vabi na veselico, katero priredi v nedeljo dne 23. t. m. ob 3. uri pop. v prostorih g. župana Peršiča s sodelovanjem „Pevsk. in glasb. društva“ iz Gorice in goriskega in solkanskega „Sokola“. Vspored: 1. „Slovenec sem“, poje domači pevski zbor. 2. Nastop „Sokolov“: Proste vaje. 3. A. Förster: „Domu“, poje „pevsko in glasbeno društvo“ iz Gorice. 4. Telovadba na orodju: a) drog, b) bradlja. 5. „Zvezna“, poje domači pevski zbor. 6. „Dobrodošli! Kdaj pojedete domu“. Veseloigra v 1 dejanju. 7. Ples in prosta zabava. Med posameznimi točkami in pri plesu svira „Sokolska“ godba iz Prvačine. Vstopnina: k veselici 40 vin.; vsak plesni komad velja 20 vin., društveniki in „Sokoli“ v društveni obleki plačajo polovico. K obilni udeležbi vabi odbor.

Rokodelsko podporno društvo v Lokaveu priredi dne 23. t. m. plesno veselico. Svirala hode nova lokavska društvena godba. Začetek po 3. uri pop.

Vržena z voza. — Čez most v Zagraju se je peljala 78 letna Marija Čuk iz Trsta v družbi z Al. Voltolinjem in njegovo ženo, hoté peljati se nazaj v Trst z obiska pri družini Bello v Zagraju. Voznik Grion je pustil konju, da je teklo po mostu. Kar je voz odskočil, ko je zadel ob tram sredi mosta, in sicer je bil sunek v teku tako močan, da je vrgel 78 letno Marijo Čuk čez ograjo pri mostu v Sočo. Ograja je nizka, in vozili so tik nje. Ubogo starko so potegnili iz vode pobito na glavi. Padla je kakih 8 m globoko. Prenesli so jo nazaj k družini Bello, kjer je revica ponoči okoli 11. ure umrla. Prišla je na to sodnijska komisija. Sodnik je dal Griona zapreti. Ko je bil Grion v službi pri pošti, je prevrnil nekoč tudi dva gospoda.

Vojaško-veteransko društvo v Sovodnjah priredi v nedeljo dne 30. t. m. javno tombolo s plesom na navadnih prostorih v Sovodnjah. Dobitki: cinkvina 80 K; tombola 160 K. Srečke se prodajajo po 40 vin. Začetek tombole ob 4. uri popoldne. Pred in po tomboli in pri plesu svira godba iz Mahinj. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Pomiloščenje. — Njegovo Veličanstvo cesar je povodom svojega rojstnega dne 64 kaznencem po raznih jetnišnicah odpustil ostanek kazni. Med temi jih je 27 v Gradišču ob Soči.

Vabilo na čebelarški shod, ki se bo vršil 25. avgusta v prostorih ljudske šole v Smartnem pri Kranju. Vspored: Shod se otvori točno ob 1/2 9. zjutraj. Dopoldne se predava: Življenje in razvoj čebele (gospod A. Jarc), čebelarstvo orodje (g. pater), čebelarjeva opravila spomladi, poleti, jeseni (gg. Fr. Lackmayer, I. Lampe, pater Walter Šmid, urednik A. Žnidarsic). Opoldne skupno kosilo na Gasteju. Ob dveh popoldne: Kako se ne sme čebelariti (I. Lampe), čebelarjeva opravila s praktičnim razkazovanjem (dopoldanski predavatelj), anatomija in bolezniki čebele s fotografiranimi slikami in projekcijskim aparatom (A. Jarc). K obilni udeležbi vabi urednik „Slov. Čebelarja“ Francis Rokina, nadučitelj v Smartnem pri Kranju, kateremu naj se tudi naznani udeležitev najkasneje do 23. avgusta.

Octova kislina — strupena. — Strokovni listi poročajo, da je octova ali jesihovalna kislina, katera se je v novjšem času spravila v promet in iz katere se dela umeten kis, hudo strupena. Statistika izkazuje, da se je na Nemskem tekom zadnjih treh let prigodilo več kot 100 slučajev, da so se ljudje zastrupili z uživanjem iz te otrovne kisline narejenega octa. V 55 slučajih je bila posledica zastrupljenja smrt. Z ozirom na to se je v nemškem drž. zboru stavila resolucija, naj se prodaja in razširjanje te strupene kisline kolikor mogoče omeji. Mesti Berlin in Charlottenburg pa ste izdali proti prodaji octove kisline stroge redarstvene odredbe. Torej pozor, gospodinjice in trgovci!

Požar v Ozeljanu. — V soboto se je vnel požar v hiši Fr. Konica, kateremu je zgorela hiša, hlev, skedenj in vjnjak. Pridelki so vsi zgoreli, rešili so le polništvu. Začetek gori zjutraj ob 9. uri. Konic je vdovec s 6 otroki. Ko je hotel rešiti kravo iz hleva, se je hudo poškodoval, da so ga morali prenesti v bolnišnico. Zavarovan je bil pri banki „Slaviji“.

Prošnja. — Častita načelnikstva podružnic družbe sv. Cirila in Metoda, ki za leto 1903. se niso naznanila števila svojih udov t. j. ustanovnikov, letnikov in podpornikov se ponavljajoč lepo prosijo, naj jih družbinemu vodstvu kar po dopisnicah naznanijo do 5. septembra t. l.

Zahvala. — Podpisano županstvo izreka tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem,

ki so prišli domaćemu prebivalstvu na pomoč o priliki strahovitega požara. Posebno pa se se zahvaljuje vrlému vojaštvu bovske posadke ter neustrašenim gasilcem s Srpenice in iz Kobarida, ki so si zaslužili s svojim neutrudnim in požrtvovalnim delovanjem in naporom vso čast in priznanje. Bovičani nikdar ne pozabimo vaše pomoči, ki ste nam jo skazali ob uri sile in nesreče!

Županstvo v Bovcu, dne 12. avgusta 1903.
Župan: Šulin.

Zgaga, napenjanje, kolcanje, glavobol, močno srčno utripanje, nespanje, včasno bruhanje, vrelca, katero tudi zdravniki v jednake svrhe predpisujejo. Rogaški „Styria-vrelca“ je močnejši in se to vodo le perijodično pije. 3

Razgled po svetu.

O krizi v dualizmu razpravljajo z raznih stališč vsi večji listi. Madjarom ne zadostuje več sedanja državnopravna oblika, dualizem, oni hočejo še več, da oni zahtevajo sedaj personalno unijo. Madjari so začeli v zadnjem času hud boj za narodne koncesije v vojski. Oni hočejo samostojno madjarsko armado, in vse nemadjarske narodnosti v Ogrski bi morale služiti madjarski nacionalni državni ideji. Hrvatje so se postavili po robu madjarskim aspiracijam, postavili pa se jim morajo tudi vsi avstrijski Slovani, ker Madjari bi pač radi kar tež noč pogoltnili vse Slovane na Ogrskem. In kaj rečejo k aspiracijam Madjarov tisti dobri nemški patrijotje, ker hočejo državo spraviti ob veljavo velevlasti? Čuli smo glas tudi na to stran, namreč naj se združijo vsi Avstrijci proti Madjarom, in sicer tako, da bodo pri nas na vrhu Nemci. Avstrijski Slovani naj bi se jim podvrgli popolnoma, da bodo mogli lažje bojevati se proti Madjarom. Pač, na katero pa nas ne ujamejo. Čehi smatrajo ta trenutek v krizi velevažnim ter kličejo, naj se ga izkoristi v prilog českemu narodu.

Maloruski poslanci so imeli shod, na katerem so sklenili glasovati proti nagodbi in za personalno unijo z Ogrsko, ako bi se ugodilo madjarskim zahtevam glede armade.

Dopusti za kmetijske rezerviste. — Vojna uprava je odredila, da rezervisti iz tistih pokrajin Česke, Moravske, Šlezije in Galicije, ki so jih zadele elementarne skode, se oproste orožnih vaj. Celo aktivno moštvo iz omenjenih pokrajin dobi po možnosti do 14 dni dopusta za nujna kmetijska dela. Nadalje se je odredilo za deželno brambo, da za časa glavne žetve ne sme biti v teku štirih tednov orožnih vaj ter je brambovce, ki so poljedelci, klicati k orožnim vajam v takem času, ko se pri delu doma najlažje pogrešajo.

Sedaj mu je prišlo prvič na misel, kako zlokoben dan je napočil, prvič je začutil, kako neizmerno odgovornost je prevzel na svoje rame.

Lice mu obledi, ustnice mu zadrgetajo in iz oči mu priteko obilne solze. Komturji začudeni pogledajo svojega poveljnika.

»Kaj vam je, gospod?« vpraša grof von Wende.

»To je res kaj ugoden čas za solze,« se oglasi okrutni Henrik, komtur čuhovski.

Veliki komtur Kuno Lichtenstein pa reče:

»Javno ti to očitam, mojster, kajti tvoja dolžnost je spodbuditi vitežka srca, ne pa jih oslabovati. Taka tega te še nikdar poprej nismo videli.«

Toda mojstru so navzlic vsemu premagovanju kapale solze na črno brado, kakor bi v njem jokal nekdo drugi.

Končno se nekoliko premaga, pogleda s strogim pogledom komturje ter zakliče:

»K praporom!«

Vsakteri takoj poskoči k svojemu praporu, on pa stegne svojo roko proti orožjenosu ter reče:

»Daj mi čelado!«

Srca v obeh vojskah so grozno vtripala, toda trombe še vedno niso dale znamenja za boj.

Nastal je trenutek pričakovanja, težji nego sama bitka. Na polju med Nemci in kraljevo vojsko je stalo na strani Tannenberga nekoliko osamljenih hrastov, na katere so splezali domačini, da vidijo gibanje teh številnih čet, kakoršnih še od pamtiveka ni videl svet. Toda razum tega drevja je bilo vse polje prazno, slično mrtvi stepi. Po njem je šumel veter, a nad njim je plavala smrt. Oči vitezov so se nehoté obračale po zlokobni, molčeči ravani. Oblaki so jadrili po obnebu

ter so sedaj pa sedaj zakrivali solnce, in takrat je padal na njo smrtni mrak.

Med tem nastane vihar, zašumi v hosti ter odtrga na tisoč listov in njih vrže na polje, na to zašumi po suhi travi, dvigne cele klobčice prahu ter jih zanese križarskim četam v oči. V tem hipu zadoni presunljiv glas rogov, tromb in piščalk, in vse litevsko krilo se dvigne ter zleti nalik neizmerni jati ptic naprej. Jezdili so takoj kakor po navadi skokoma. Konji so stegnili vratove in dvignili ušesa ter so zdrvili naprej na vso moč. Jezdci so mahali z meči in sulicami ter so leteli z groznim krikom proti levemu krilu Križarjev.

Tudi veliki mojster se je nahajal pri tem krilu. Njegovo razčiljenje je že prešlo, a namesto solz so mu iskre švigale iz oči. Zagledavši pred seboj litevsko konjico, se obrne k Fridriku Wallenrodu, ki je zapovedal na tej strani, in reče:

»Vitold je prvi stopil v borbo. Stopite tudi vi v imenu božjem.«

In ko mahne z roko, krene z mesta štirinajst čet železnih vitezov.

»Gott mit uns!«

Polki pobesijo kopja ter jezdiijo s početka korakoma. Toda kakor skala, ki se vtrga na gori, štrklja navzdol s čimdalje večjo naglico, tako so šli tudi oni, s početka korakoma, potem skokoma in šli so tako strašno, nevzdržljivo kakor lavina, ki podira in ugonoblja vse pred seboj.

Zemlja je ječala in stokala pod njimi.

Bitka se je pričela in se razširila na celi črti. Poljski polki so jeli prepevati staro bojno pesem sve-tega Vojteha. Sto tisoč z železom pokritih glav se je

dvignilo proti nebu, in iz sto tisoč prs se jame razlegati ogromen glas, podoben nebeškemu gromu:

Bogorodnica, Devica,
od Boga slavljena Marija!
Pri Tvojem Sinu, Gospod,
Mati presveta, Mati jedina,
sprosi odpuščanje grešnikom!
Kyrie Elejson!...«

In takoj pride moč v njihove kosti in njih srca so bila pripravljena na smrt. V teh glasovih, v tej pesmi je tičala taka neizmerna zmagovalna moč, kakor bi se res pravi grom jel razlegati po nebu. Kopja so zadrgetala v vitežkih rokah, zadrgetali prapori in praporčki, zadrgetal zrak, strepetale veje v gozdu in sprebujen gozdni odmev se je jel razlegati po lesni globeli, razširjaje se po jezeru in logu, po vsej zemlji, kakor je dolga in široka:

»Sprosi odpuščanje grešnikom!
Kyrie Elejson!...«

In poljska vojska je prepevala dalje, odmev pa je ponavljal: »Kyrie Elejson!« Med tem pa je na desnem krilu že vrela besna borba ter se čimdalje bolj bližala središču.

Žvenket orožja, razgetanje konj in glasen krič bojevnikov se je mešal z glasovi pesmi.

Toda časih je bil ves ta krič tišji, kakor bi ljudem zmanjkalo sape v prsih, in v takih trenutkih so se mogli slišati grometi glasovi:

»Adam, ti božji hlapec,
ki pri Bogu prebivaš,
popelji nas, svoje otroke,
tje, kjer so božji angelji!
Ondi je radost,
ondi je mišost,
tam se gleda Stvarnika,
angelsko brez konca!
Kyrie Elejson!...«

Urednik „Obzora“, prof. Pasarić in pisatelj Stjepan Radić sta bila 14. t. m. radi „rovanja“ proti bivšem hrvatskemu banu Khuenu, proti madjarski narodnosti in hrvatski narodni stranki obsojena, in sicer prvi na 4, drugi pa na 2 meseca težke ječe.

O notranjem političnem položaju je govoril posl. Baxa v Toplicah ter je pozival Čeha v nemških pokrajinah, naj izbojujejo narodni boj do skrajnosti ter ne popuste Nemcem niti pedi zemlje. Glede položaja na Ogerskem je rekel, da je vlada izgubila glavo. Sedaj je prišel za Čeha pravi trenotek, da z uspehom uresnitelijo svoje zahteve. Sedaj je mogoče češkemu narodu zavarovati samostojnost ter mu priboriti v Avstriji pristojne mu stališče.

Klerikalna vajoja učiteljev. — Učiteljske v dunajskem Novem mestu je popolnoma v klerikalnih rokah. Učiteljskimom se je naročilo, da morajo ob pričetku leta pri- nesti potrdilo svojega župnika, da so bili vsako nedeljo in vsak praznik pri masi. Tudi se jim je naročilo, naj občejujejo o počitnicah le z župnikom ali kaplanom, ker bi sicer lahko prisli v roke narodnemu ali socijalno-demokratskemu učitelju.

Veliko Sokolsko slavlje se je vsrilo 17. t. m. v Ljutomeru povodom prvega ob- čnega zbora murskega Sokola. Uteletžilo se je slavljaja okoli 3000 ljudij. Zastopani so bili celjski, idrijski, ljubljanski in varaždinski Sokol. Nad sto deklet je bilo v narodni nosi. Navdušenost nepopisna.

Obsedbe radi umora ruskega konzula v Monastiru. — Vojno sodišče v Bi- tolju je obsodilo krivce in sokrivce umora konzula Rostkovskega. Morilec Halim in neki drugi turški vojak, ki ni preprečil tega zlo- čina, obsojena sta bila na smrt in sta bila že 13. t. m. zvečer obešena na prostoru, kjer se le zgodil zločin. Jeden sokrivih oro- žnikov bil je obsojen na 15-letno, drugi pa na 5-letno ječo, dva častnika sta bila de- gradirana. Sodišče je konstatiralo, da Halim ni salutiral konzulu Rostkovskemu, na kar je isti stopil s kočije in povprašal Halima, ki je stal na straži, po imenu. Rostkovski ni na noben način žalil in še manje streljal na turškega vojaka. Halim je takoj in ponovno ustrelil na Rostkovskega. Ko se je ta zgrudil na tla, je Halim pristopil k njemu, nastavil mu cev svoje puške na glavo in se enkrat ustrelil, potem je že mrtvega konzula bil s puškinim kopitom po glavi. Uvela se je ka- zenska preiskava proti nekaterim pričam, ki so pred sodiščem krivo pričale v prid mor- licu Halimu in obdolžvale umorjenega konzula, da je ustrelil proti Halimu in ga udaril.

Gasilska slavnost v Pragi je bila ve- likanska. Zbralo se je nad 15.000 gasilcev. Obhod je trajal nad polnočnega uro. Slovence je zastopalo 6 mož. Ustanovila se je zveza slovenskih gasilskih društev.

Velika nesreča na morju. — Ko so se v soboto zvečer vračali izletniki na par- niku „Gianpaolo“ iz Milj v Trst. se je dogo- dila na parniku velika nesreča. Okoli 10. ure zvečer je padel namreč s parnika v morje tri in pol letni deček Humbert Strukelj, sin vdove Antonijete Strukelj in utonil. Na vpitje soprogov Marije in Petta Pančera, ki sta

imela dečka v varstvu, dal je kapitan parnik ustaviti. Po kratkem zaslišanju pa je kapitan spoznal, da bi bilo vsako iskanje dečka pre- pozno in brezuspešno ter je zavkazal, naj parnik nadaljuje voznjo. Ko se je po prihodu parnika v tržaško luko pristojnim oblastim naznanila nesreča, odredilo se je, da se na- slednjega jutra prične iskanje trupla ponesre- čenega otroka.

Truplo se je našlo in na čolnu vojne ladije Habsburg pripeljalo na obrežje.

V Beogradu so zaplenili na kolod- voru več zabojev patron, katere je poslala v Sofijo dunajska tvrška Kohn & Mittler. Tvrška mora plačati 72.000 K globe.

Pestunja kralja Petra. — Nedavno je prišla v novo kraljevo palačo v Belem- gradu neka starka, 84-letna Katarina Tomić iz Bele Crkve pri Vršacu; hotela je že pred nekoliko dnevi govoriti s kraljem in se je v to svrhu predstavila kraljevemu adjutantu kot bivša pestunja kralja Petra. Kraljev ad- jutant, ki ji ni prav verjel, ji je sporočil, da mora, ako hoče s kraljem govoriti, prositi za posebno avdienco. Slednjic se je starki av- dijenca dovolila. Adjutant jo je peljal vspre- jemno dvorano. Kralj ji je prišel nasproti in ji dal roko z besedami: „Da, da, ti si Ka- tarina, spoznal sem te takoj!“ S solzami v očeh je odgovorila sivolasa starka kralju rekoč: „Prišla sem, gospod, da Vas pozdravim kot novega kralja, da Vam povem, kako sem svojedobno molila Boga, da bi se zopet po- vrnil v domovino in da bi zopet zasedli pre- stol Vaših slavskih prednikov, in goreče sem prosila, da bi mi dobri Bog dal doživeti ta veseli trenotek.“ Ko je potem hotela kralju poljubiti roko, ni on tega dopustil, ampak jo je sam objel in poljubil. To je starko vzradostilo in ohrabilo, da je sama objela kralja in ga spoštljivo poljubila na čelo. Po tem ginljivem prizoru je razvezala svojo culico in vzela iz nje malo sličico, otročji bic in kosček papirja ter reka: „Tukaj so, go- spod, moji spomini iz one dobe, ko sem bila Vaša pestunja; hranila sem te stvari dolgo vrsto let kot dragocene svetlinje iz prošle srečne dobe.“ Kralj je z vidnim zanimanjem zrl na sliko, katera ga predstavlja kot de- setletnega prestolonaslednika v uniformi, s sabljo ob boku in z redom Medžidije okoli vrata. Slika je bila napravljena tisti dan, ko je takratni desetletni Peter Karagjorgjević dobil od turškega sultana oni visoki red in ko ga je njegov oče imenoval svojim adju- tantom. Najbolj zanimiv je orumenel listič, kojega je starka izročila kralju. To je pismo, katerega je pisal kralj svoji pestunji Kati I. 1854. Pač dragocen spomin to! Kralj si je na to zabeležil naslov svoje bivše pestunje in ji objubil, da jo bo v najkrajšem času obiskal. Bogato obdarovana in vsa vzrado- ščena je zapustila Kata Tomić kraljevo palačo.

25-letnica skupacije Bosne in Hercegovine.

Povodom 25-letnice okupacije Bosne in Hercegovine je bila v Ljubljani 16. t. m. po inicijativi veteranskega društva slo- vesna služba božja v spomin takrat padlih tovarišev. Službe božje so se udeležili nad- vojvoda Josip Ferdinand, generaliteta, čast- niški zbor, načelniki vojskih in civilnih oblastnih in mnogoštevilno občinstvo. Popo- ludne je bila ljudska slavnost, čije čisti prihod je namenjen za spomenik padlim vojakom. Mesto je bilo v zastavah.

Te dni je poteklo 25 let, odkar je bila Bosna in Hercegovina okupirana po avstro- ogerski vojski. Meseca junija l. 1875. je buk- nila vstaja v Hercegovini ter se širila od sela do sela. Po raznih bojih in po velikanskem porazenju Turčije od strani Rusije je prislo do berlinskega dogovora, po katerem je bilo naročeno Avstriji, da zasede Bosno in Her- cegovino ter novih avstrijskih sandžak. Na av- strijskih tleh je bilo nad 200.000 bosenskih beguncev, ki se niso hoteli vrniti v staro domovino, dokler je gospodaril tamkaj Turčin. Za vojne priprave je bilo dovoljenih od de- legacij 60 milijonov.

XIII. armadni kor je bil sestavljen iz treh divizij, skupaj okoli 55.000 mož. Srednji, to je, VI. diviziji je bil poveljnik fml. Karol pl. Tegetthof, desni, to je, VII. diviziji je na- čeloval fml. vojvoda Virtemberski, XX. na levem krilu pa fml. grof Szapary. V Herce- govino se je dne 1. avgusta pri Vrgorcu podal fml. baron Jovanović z XVIII. divizijo, ki je stela do 17.000 mož. Pri tej diviziji sta bila tudi slovenska lovška bataljona št. 7 in 19; pa tudi pri drugih oddelkih, ki so pro- dirali iz Dalmacije proti Mostaru, je bilo ve- liko Slovencev. Kranjski pehotni polk baron Kuhn št. 17 je bil uvrščen v drugo gorsko brigado, kateri je bil poveljnik nadvojvoda Ivan Salvator (poznejši Ivan Orth). in ta bri- gada je bila pridružena VII. diviziji XIII. kora, ki se je zbral ob Savi mej Brodom in Staro Gradiško. Popoldne dne 29. julija je prišel ukaz, da morajo v taboru zbrane čete ob 3. uri iti čez Savo. Do večera so se pomi- kala vojaška kardela čez most, mejtem pa sta svirali dve godbi vesele koračnice. Mar- sikateri vojak se je ozrl nazaj na avstrijska tla, katera je zapustil za večno.

Hrabri slovenski pešpolk št. 17. se je nahajal pri sedmi diviziji. Izmed večjih bojev omenjamo bitko na Rogeljem sedlu, kjer se je pokazalo, da se je hočejo vstati boriti za vsak kosček zemlje. Pri Jajcu je bilo zbranih do 5000 v-tašev s 3 bataljoni turških vojakov, torej skupaj kakih 7000 mož.

Ob 5. uri zjutraj dne 7. avgusta so bili naši že vsi na nogah. Vse je bilo tiho, niti gorkega zajutreka niso dobili za deveturni vroči bo. Ob 7. uri so odkorakali po cesti v soteski med jezerom na desni in strmimi bregovi na levi. Na čelu je bil zopet 10. lovski batalijon, za njim ulanci, pionirji, tretji batalijon Kuhnovcev, baterija I./X., peta in šesta stotnija Kuhnovcev, naposled prvi ba- talijon. Že pred osmo uro je začel sovražnik streljati s puškami in topovi. V središču boja sta se bili 5. in 6. stotnija. Naši vojaki so bili postreljeni večinoma že vse patrone. Zadnja rezerva je bila že v ognju. Trenotki so bili strašni, vojvoda Virtemberski je bil v velikih skrbih, da Turki zajamejo naše levo krilo. Tu stopi k njemu major Kerczek s prošnjo, naj ga pošlje na levo krilo, kjer je bila ne- varnost največja. Ker se mu ni takoj ugo- dilo, je rekel odločno: „Kranjske vojake vodim v boj, in če te padе 400. mora so-

vražnika obležati 4000.“ In s svojimi vrlimi fanti je Kerczek pripomogel do zmage. De- seta stotnija in posamezni oddelki druge, šeste in devete stotnije so z bajoneti zapo- dili sovražnika v beg. Zmagali so slovenski junaki dvakrat močnejšega divjega sovra- žnika. Ta slavna zmaga pri Jajcu je bila za vso vojsko velikega pomena, ker vstasi so zgubili precej poguma, srednja kolona na potu od Broda do Sarajeva pa je bila rešena večje nevarnosti od zapada. Nad devet ur je trajal krvavi boj; naši so uplenili mnogo turških konj, tri zastave, stiri topove, nad tisoč granat, nad milijon patron in ujeli okoli 600 mož. Sovražnik je še isti večer zapustil trdnjavo Jajce ter zbežal čez hribe proti Travniku. Naša armada je v tem boju imela 22 mrtvih in 173 ranjenih.

Do 10. avgusta so naši ostali v Jajcu, nato se napolni proti Travniku, kjer so pričakovali še hujšega boja. Toda Turčini in vstasi so se na begu od Jajca sprli ter se razpršili na vse strani. Mnogi Turki so za- pustili tudi Travnik, kamor so naši prikoraka- li dne 11. avgusta, kjer so ostali do 19. avgusta. V nedeljo dne 18. avgusta so slo- vesno praznovali cesarjev rojstveni dan.

Dne 26. septembra se brigada ustavi pol ure pred trdnjavo Livno. Nasih je bilo zbranih okoli 18.004 mož z 32 topovi. Vstasi so imeli v trdnjavi nastavljenih 24 topov. Dne 27. septembra se vse brigade pomikajo proti trdnjavi, topovi pa mečejo ogenj in težke kroglice v mesto, ki je bilo močno ob- zidano, imelo sedem kul in dva grada. A tudi Turki niso rok križem držali. Bili so se kot levi do pozne noči, njih topovi in puške so nosile smrt v naše vrste. Dne 28. septembra pa je korakala avstrijska armada v Livno.

General Filipović je 29. jul. s 6. di- vizijo prekoratil Savo, pomikal se je prvi dan do Derventa. Dne 3. avgusta pride od- delek huzarjev do Maglaja, kjer jih Turčini za- vratno napadejo. Dne 5. avgusta je armada zasedla Maglaj, 7. avgusta Žepče, dalje Ze- nico, 15. avgusta Kokanj, Visoko in 18. av- gusta se je približala Sarajevo. Dne 19. av- gusta je bil v mestu hud boj. Nasih je bilo ubitih 56, ranjenih 292. Filipović je brzo- javil cesarju: „Sarajevo je naše“. Mejtem je imel grof Szapary v vzhodni Bosni ob Srbiji krvave boje s Turki in vstasi in je moral prositi pomoči, da je proti koncu septembra pregnal sovražnika iz Bjeline, Gračanice, Döl. Tuzle, Srebrnice in Zvornika ob srbski meji. Ta divizija je največ trpela in zgubila največ mož. Do 4. oktobra so avstrijske čete za- sedle še vstaska gnezda Rogatico, Fojnico, Čajnico in Višegrad na jugovzhodu Bosne.

V Hercegovino je general Jovanović prodiral iz Dalmacije proti Mostaru. Pri tej diviziji sta bila, kakor smo že omenili, slo- venska lovška bataljona št. 7 in 19. Že 7. avgusta je Jovanović zasedel Mostar, glavno mesto Hercegovine. Dne 12. avgusta batalijon pešpolka št. 12. zasede šest ur od Mostara precej trdno trdnjavo Stolac, kjer pa jih

In znovič se je ponovil odmev po gozdu: »Kyrie Elejson!«. Krič na desnem krilu se je povečal, toda nihče ni mogel niti videti, niti razločiti, kaj se godi tam, kajti veliki mojster Ulrik, ki se je z visočine ozi- ral po bitki, je odposlal podpoveljnika Lichtensteina z dvajsetimi prapori nad Poljake.

K poljskemu »načelnemu« krdelu, v katerem so stali najboljši vitezi, pa pridrvi nalik gromu Zindram iz Maškovic, pokaže z mečem na bližajoči se oblak Nemcev, ter zakriči tako glasno, da so se konji v prvih vrstah povzpeli na zadnje noge:

»Nad nje! Naprej!«

In vitezi se sklonijo na vratove svojih konj, namerijo kopja pred seboj in zdrvé naprej.

Litva se je zamajala pod groznim navalom Nem- cev. Prve vrste, najbolje oborožene in sestavljene iz najhrabrejših bojarjev, popadajo hipoma na tla. Ostali so se besno spoprijeli s Križarji, toda nobena hra- brost, noben pogum, nobena človeška moč jih ni mo- gla ubraniti poraza. Temu tudi ni moglo biti drugače, ker so se na jedni strani borili vitezi, popolnoma vkova- ni v železne oklepe, na drugi pa ljudje, v resnici krepki in hrabri, toda na majhnih konjih in pokriti samo s kožami... Zaman si je prizadeval vstrajni Litvin, kako naj pride do nemške kože. Sulice, kopja, sablje, železni in kameniti buzdovani so se odbijali od železnih oklepov tako, kakor od skale, ali kakor od grajskega obzidja. Težki bojevniki in konji so ga- zili nesrečne Vitoldove vojake, lomili njihove meče in sekire ter jih ubijali s konjskimi kopiti. Knez Vitold je pošiljal v to mesnico smrti neprestano nove in nove oddelke, zaman je bil ves upor, zaman vsa hrabrost; nič ni pomaglo preziranje smrti, nič jim niso koristile

reke krvi! Prvi so zbežali Tatarji, Besarabci in Valahi; kmalu je padla litevska stena in divji strah in trepet je prevzel vse bojevnike.

Večina vojske je zbežala v smeru proti ljubec- kemu jezeru, a za njim so drville glavne nemške moči, ki so sekale upornike tako grozno, da je bilo kmalu vse polje pokrito z mrlji.

Drugi, manjši del Vitoldovih čet, v katerem so bili trije smolenski polki, se je umikal proti poljskemu krilu, in za njimi je drвило šest nemških praporov, ka- terim so se pozneje pridružili še oni ki so se že vra- čali iz seče. Toda dobro oboroženi Smolenčani so se jim junaško postavili po robu. Bitka se je spremenila v pravo klanje. Potoki krvi so zalivali vsak korak, vsako ped zemlje. Jeden smolenski polk je bil pobit skoro do zadnjega moža, med tem ko sta se dva druga besno branila. Toda zmagovitih Nemcev ni mogla pridržati nikaka reč več. Nekateri njihove čete je prevzela prava bojna besnota. Posamezni vitezi so spodbadali svoje konje ter zdrvili slepo z mečem ali s sekuro v roki med najgostejše vrste sovražnikov. Vdarci njih mečev in dolgih sekir so bili prav nad- človeški, in ves ta pród, pobijač in teptajoč, je zdrvil končno z boka proti poljskemu načelnemu in glavnemu oddelku, ki se je takisto že celo uro boril z Nemci, katerim je načeloval Kuno Lichtenstein.

Kunovo stališče ni bilo lahko, ker je bila tu večja enakost orožja in konj, jednaka tudi bojna izurjenost. Poljska kopja so odbila Nemce, zlasti radi tega, ker so prvi vdarili na nje trije grozni polki: krakovski in še druga dva, pod poveljništvom Henrika iz Broho- tiča in Povale iz Tačeva. Toda prava borba je nastala še le takrat, ko so bojevniki polomili svoja kopja ter pograbili za meče in sekire. Tu je vdaril ščit ob ščit, spoprijel se človek s človekom, da so padali konji,

prevračali se bojni prapori, pokale pod udarci buzdov- nov čelade, železo se je oblivalo s krvjo in vitezi so padali s sedel kakor podžagane smreke. Oni Kri- žarji, ki so spoznali že pod Vilno, kako se borijo Poljaki, so vedeli, kako žilavi in neprestrašeni so ti ljudje, toda novicev se je polastilo osupnenje, strahu podobno. Marsikateri je nehote vstavil konja ter srpo zrl pred se, ali predno si je domislil, kaj ima storiti, je že izginil pod groznim vdarcem poljske desnice. In prav tako, kakor se siplje toča iz črnega oblaka na žitno polje, tako gosto so padali grozni vdarci, sekali meči, vdarjali buzdovani, sekale sekire, sekale brez oddiha in milosrdja, pod njimi pa so kakor v kovač- nici žvenkljali oklepi, in smrt je nalik vetru ugašala življenje, vzdihljaji so se izvijali iz prs, vgašale so oči in junaške glave so se pogrezovale v večni sen.

V zrak pa so švigale iskre, iskresane iz železa, kosovi zlomljenega orožja, nojevo in pavovo perje. Konjska kopita so gazila okrvavljena telesa onih ne- srečnikov, ki so ležali na zemlji. Kdor je padel ranjen, tega so poteptali konji.

Vsekako pa še ni padel nobeden od odličnejših poljskih vitezov; vsi so drvili naprej ter klicali imena svojih patronov ali gesla svojega rodu, prav kakor gre po suhi stepi ogenj, ki požira grmičje in travo. Prvi je napadel Lis iz Targoviska hrabrega komturja Gamrata iz Osterode, kateri je izgubil v borbi svoj ščit ter si je ovil okrog levice svoj beli plašč in se ž njim branil pred udarci.

Lis je presekal z ostrim mečem plašč in naramnik ter mu odsekal roko pri rami, z drugim mahljajem mu je prebodel trebuh tako, da mu je z mečem zadel hrbtno kost. Ljudje iz Osterode so ob pogledu na mrtvega svojega poveljnika zakričali od strahu, Lis pa plane med nje kakor jastreb med golobe, in ko sta

Turčini obležejo. Dne 28. avgusta se je podalo Nevesinje, pozneje Tačko in Trebinje. Ko je avstrijska armada osvojila važnejše kraje v Bosni in Hercegovini, moglo je več vojakov v svojo domovino, ostale so čez zimo le posadke v mestih in trdnjavah. Okupacija je bila koncem oktobra končana, dne 4. novembra je vrhovni poveljnik general Filipović to brzajavno naznanil cesarju.

Dne 25. novembra sta prva dva bataljona 17. pešp. dospela iz Livna v Trst, kjer so jih osobito primorski Slovenci navdušeno pozdravili. 19. lovski batalijon se je odlikoval zlasti v bitki pri Krmencu dne 17. avgusta leta 1878.

Te dni se spominja marsikdo britkih bojov v Bosni in Hercegovini, kjer je padlo tako lepo število naših sinov. Ponos navdaja te vrle naše moše junake, ko se spominjajo boja v Bosni in Hercegovini ali nas navdaja proslava 25 letnice te okupacije s čudnim čutom, ker okupirani deželi se vedno nista avstrijski, in v kolikor sta, steza po njih svojo roko — Madjar. Kaj imamo mi od vsega tega ?!

Narodno gospodarstvo.

Vinarstvo in sadjarstvo v Brdih in na Vipavskem.

(Konec.)

Zadruga bi morala biti predvsem v velikem obsegu urejena in v njej nad polovico brskih in vipavskih posestnikov zastopanih; le na tak način bi mogla uspešno delovati, ker bi imela potrebno zaslombo v posestnikih, njen kredit bi bil velik, delokrog širok in njeno ime bi kmalu zaslovelo po svetu. Vodstvo bi moralo biti v rokah razumnih, uglednih in obče spoštovanih mož, katerim bi člani popolnoma zaupali, a celo delovanje bi morali izvrševati strokovnjaki, katerim bi stali na strani izkušen trgovcev. Na tak način urejena bi zadruga lahko preskrbovala popolne vsaki zahtevi ustrezajoče izdelke, katere bi trgovec z lahkoto v svet in denar spravljaj. Na ta način je treba delati in na ta način delajo n. pr. Avstranci, ki s svojim — pomislite! — svežim sadjem na Dunaju domačemu pridelku konkurirajo. Tako velikansko pot napravi to sadje in toliko časa je na voznji, ali vsejedno se jim ta kupčija izplača. Eden predpogoj je tu, katerega je treba izpolniti, predno bi začelo pravo delovanje zadruge. In to je zagotovitev pravega blaga in tega v obilni množini. Za to bi bilo treba neke komisije izvedencev, katerim bi bila naloga poizvedeti za vsaki kraj za najboljšo in najhvaležnejšo vrsto trt in sadnih dreves, ki tam dobro vsevajo; ta njih uspeh bi se predložil občnemu zboru zadruge, kjer bi se končno določilo za vsaki kraj, kakšne vrste trt in sadnih dreves je treba saditi. Vodilna misel bi morala biti: malo in dobrih vrst, in teh v obilni meri saditi. Tu bi morala iti na roko vlada in kmetijska sola, da bi se dalo to hitreje in popolneje izvesti.

Pri tem bi se moralo ozir jemati na naše ugodne klimatične razmere, da bi se v prvi vrsti, kar zadeva sadje zgodnje vrste, določilo one, ki se dajo pri nas lahko gojiti in imajo vedno visoko ceno, od poznejših vrst pa one, katerih sad se le pod našim milim podnebjem razvije do popolne dobrote. In na izvršitev tega bi morali vsi člani z vso vnemo delati. Ta bi prišla zadruga v položaj velimi vagoni najboljega sadja razpolagati in z njim na svetovni trg stopiti, ter direktno veletržcem na Dunaju, v Berlinu, Petrogradu, i. t. d. blago oddajati, in ves dobiček prekupcev bi ostal nam v deželi. Za začetek pa naj bi dali člani zadrugi drevesa na razpolago, in ta naj bi si napravila natančen zapisnik vrst in število dreves, katere imajo posamezniki. Kar je rabnega, bi si izbrala, in tako že z začetka si zagotovila lepo množino pripravnega sadja, s katerim bi lahko začela trgovati.

Marsikateri posestnik pri nas ima par jako finih sadnih dreves, ali kaj hoče začeti s tistimi 20, 30 do 50 kg? Ne ve, ali bi jih hotel na trg spraviti, ali bi jih doma porabil, ker prave cene mu za to malenkost nihče ne plača. Ali vsi člani ukup bi pa pridelali mogoče 20, 30 do 50 stotov sadja ene vrste, in zadruga bi to blago potem lahko sortirala in mu zagotovila cene, kakor jih ima sadje na pr. na Tirolskem, kjer prodajajo jabolko po 40, 80 do 150 vin. edno, da, na razstavi v Petrogradu so leta 1894. prodajali po 8 K eno. Da bi pa mogla zadruga zbirati sadje, posebno poletno, ki se rado kmalu pokazi, morala bi imeti na razpolago hladnice, kjer bi sadje v nizko temperiranih shrambah lahko dalje časa ležalo, ter brez nevarnosti, da se pokazi, na pravo prilžnost za oddajo čakalo. Ko bi se te vrste kupčija rasirila, bi mogoče železnica sama dala zadrugi hladne vozove na razpolago.

V Severni Ameriki daje že dolgo železnica take vrste vozov za prevažanje sadja na razpolago sadnim trgovcem. Ali pa bi si jih zadruga sama pripravila!

Tako bi mogli skoraj popolnoma zrelo sadje nesposkodovano na največje daljave pošiljati, in ne, kakor se sedaj dela, da moramo še zeleno in nezrelo sadje na trg prinašati, a če je bolj zrelo in občutljivo in so slučajno na železnici kakšni prometni zadržki, da se pošiljatev zakasni, se radi tega vse pokvari in tako se izgubi tisočaki denarja, katere mora trpeti producent in konsument, kajti te slučaje upoštevaje plačuje prekupec posestniku blago po nižji ceni, kakor bi je sicer plačeval, ako bi ne moral računati s temi eventualnostimi. Prodaje je pa tudi dražje, da ne pride sam v škodo. Letos na pr. se je več vagonov češeni, ki so bile za Dunaj namenjene, radi zamude vlakov pokazilo in to škodo plačujejo nevede Goričani in Dunajčani. Ako bi torej zadruga delovala popolno, bi blago direktno odhajalo, in v slučajih zamud bi se blago v teh hladnih vozovih ne skazilo, bi torej ostal ves denar

našim ljudem, konsumenti bi pa lepše blago dobivali.

Kupčijo s suhim sadjem bi tudi prevzela zadruga. Kar kmet pridelata takega sadja, bi oddala zadrugi, katera bi zlagala potem to v za trg pripravne skatle in zaboje, si izbrala posebne in čedne ovitke s primerno reklamo, sploh kar mogoče ukusno in praktično pripravljala, kakor se že danes glede take vrste blaga tudi zabteva. Na ta način skupljeni več-dobiček bi ostal tudi zadrugi, oziroma posestniku. Naj še omenim, da bi zadruga, kar je slabega sadja in se sedaj večinoma zametuje, lahko, ker bi ti odpadki pri kupčiji na velikem bili tudi veliki, prav dobro izkoristila in v drugo za trg pripravno blago predelala; tudi to bi dalo lep denar, ki gre danes se v zgubo.

Približno enako bilo bi z vinarstvom. Člani bi oddajali zadrugi grozdje, katero bi kar mogoče po vrstah in dobroti deljeno zbirala, v zadrugi kleti bi se vršilo nadaljno izdelovanje mošta in vina pod nadzorstvom izkušenega kletarja.

S tem bi bil kmet rešen vsake skrbi in dela z napravo in oddajo vina, dobil bi takoj na račun gotov znesek denarja, drugo popolno izplačilo pa za začetek nekaj kasneje; ko bi zadruga popolno delovala, pa tudi takoj celo kupnino izplačano. Ves velikanski inventar kletarskega orodja članov bi odpal, se oziroma skrčil v zadrugi kleti, in kleti bi ostale članom za kako drugo uporabo, in vsa različna umestna in neumestna dela v posameznih kletih bi se spremenila v racionalno na staro skušnjo in novo vedo se naslanjajoče izdelovanje vina v skupni kleti. Da bi se na ta način mnogo občnega obrnijskega kapitala prihranilo, bode vsakemu jasno. Tako bi član-kmetovalec bil rešen na eni strani vsakega kletarstva, na drugi bi pa zadruga boljše pridelke izdelovala, kateri bi se seveda tudi dražje prodajali, in nevarnost, da kmetič svoje blago slabemu plavevalu proda, bi bila odстранjena. Zadruga bi iz zbranega grozdja različna vina izdelovala, bolj navadna do najfinjših vin v butelkah, ker zadnje se posebno pri nas jako pogreša, kar pa mnogo nese.

Naloga zadruge bi bila nadalje s poučnimi shodi, nazornim podukom in z navesti svoje člane v trto-in sadjereji popolniti, da bi sami boljše pridelke pridelovali in s tem zadrugo z boljšim blagom preskrbovali. Tako bi korakala zadruga in posestnik roko v roki po slučajnem potu proti stavljenemu cilju, in vspeh bi bil kmalu očividan in blagonosen za cela Brda in Vipavsko dolino, našemu kmetu pa boj za obstanek olajšan. Te nasvete izvršiti, ni malo delo, in treba bi bilo še mnogo zaprek premagati, to priznavam, ali prvi nismo, ki se takega dela lotimo; če se je drugim to posrečilo, zakaj bi se nam ne, saj drugače Slovenci na Goriskem napredujemo, otriesimo se torej tudi tu zastarelih predsodkov in lotimo se takoj dela.

V par letih prižviža prvi „lukamatija“ po lepi Soski dolini, pokazimo mu, da ne samo na severu, ampak da tudi tu na jugu živi inteligenčen in napredka željen narod, in pomislimo, da ako ta zadnji čas zamudimo, lahko tujec Nemec pride sem, ki nam bode za učitelja in se vspne kmalu do gospodarja, potem bo prekasno tarnati in vzdihovati, da nas drugi na naših rodni tleh odrivajo in tu gospodarijo.

Sedaj je čas, začnimo, saj se društvo podobno tej tu opisani zadrugi na Goriskem snuje, mogoče bi se dali v njem ti tu nane-deni nasveti izvesti, vsaj kar zadeva vinarstvo, iz tega društva bi potem tudi lahko izšla zadruga za sadjarstvo.

Ako smo marljivi, lahko vže leta 1905. na vseslovanski razstavi v Petrogradu nastopimo, in tam vsem našim bratom pokazemo, da se i zahodni Slovan giblje in da vstaja.

K. F.

Štv. 61.

Dražbeni oklic.

Podpisani cestni odbor odda dne 1. septembra t. l. v uradu cestnega odbora v Podgori zgradbo dveh novih mostičev na okrajni cesti Kromberški, na ponudbeni dražbi od 10. do 11. ure dopoldne.

Ponudniki naj vlagajo svoje postavno pismene kolekovane ponudbe, opremljene z 10% varščino na cestni odbor v Podgori do dne 31. avgusta t. l. Načrti in pogoji se lahko ogledajo v uradu cestnega odbora v Podgori.

Cestni odbor za gorisko okolico.

V Podgori dne 14. avgusta 1908.

Načelnik:

Klančič.

Dr. Marij Bresca

kirurški zdravnik

naznanja, da je otvoril svoj ambulatorij v pritličju hiše št. 8. na cesti Frana Josipa, kjer zdravi posebno bolezni v grlu nosu in ušesih. — Sprejema od 10—11 dop. in od 3—4 pop.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

mu še Stanko iz Harbimovic in Domarat iz Kobiljan priskočila na pomoč, je začela ta trojica podirati sovražnika tako grozno, kakor medvedje podirajo slabe kopice, kadar zaidejo na polje, obsejano z mladim graham.

Pašek Zlodej iz Biskupic je usmrtil slavnega brata Kunca Adelsbacha. Ko je Kunc zagledal pred seboj orjaka s krvavo sekuro v roki, na kateri so bili s krvjo prilepljeni človeški lasje, se je jako prestrašil ter se hotel udati. Toda Tašek ni slišal v tem groznom metežu njegove prošnje, marveč se je nekoliko povspel v stremenih ter mu presekal glavo z železno čelado vred, prav kakor bi kdo jabolko razklal na dvoje. Takoj na to je ubil Locha iz Meklemburgije in Klingenstein, Švaba Helmsdorfa iz bogatega grofovskega rodu, Limpaha iz Mainza in Nachterwitza takisto iz Mainza, končno pa so se na desno in na levo jeli umikati pred njim prestrašeni Nemci, on pa je mlátil po njih, kakor po podirajoči se steni, in vsaki hip se je videlo, kako se je povspel na sedlu, kako se je zasvetila njegova sekira ter je zopet jeden nemški vitez padel med konje.

Hrabri Andrej iz Brohotic, ki je zlomil svoj meč na glavi viteza, ki je imel sovo na svojem ščitu ter čelado izdelano v podobni sove, je pograbil tega viteza za roko, mu izpulil nož ter mu vpihnil življenje. Zajel je tudi mladega Dynheima, katerega je dohitel brez čelade, pa ga ni hotel umoriti, ker je bil še skoro otrok ter ga je gledal prav z detinskim pogledom. Andrej ga je izročil svojim služabnikom, ne sluté, da je dobil v njem svojega zeta, kajti ta vitez je pozneje vzel njegovo hčer za ženo ter je za vedno ostal v Poljski.

Na to so pridrvili besno Nemci, ki so hoteli rešiti mladega Dynheima, ki je bil potomec bogatega rodu

nadrenskih grofov, toda viteški predpraporščeki Samik iz Nadbroža, dva brata iz Plomikova, Dobek Okvia in Zih Pikna jih pridržé na mestu, kakor lev pridržé bika, ter jih ženejo k praporu sv. Jurija, noseč med nje propad in ugonobljenje.

Z viteškimi gosti se je spoprijela kraljeva dvorska četa, katero je vodil Telek iz Želihova. Ondi je Povala iz Tačeva z nadčloveško močjo prevračal ljudi in konje, razbijal železne čelade, kakor kake jajčje lupine in napadal sam cele tolpe; poleg njega so šli Lešek iz Goraje, drugi Povala iz Vihuča, Mistislav iz Skrinjeva in dva Čeha: Sokol in Zbislav. Tu je boj dolgo trajal, ker so udarili na jeden poljski prapor trije nemški, ko pa jim je sedemindvajseti prapor pod Jankom iz Tarnova dospel na pomoč, so bili Nemci odbiti za kakih sto korakov od mesta, na katerim so se bili prvič spoprijeli s sovražnikom.

Še dalje jih je vrgel nazaj velik krakovski polk, katerega je vodil sam Zindram. Na njega čelu med predpraporščeki je korakal najstrašnejši izmed vseh Poljakov Zaviš Črni grba Lulima. Na njegovi strani so se bojevali njegov brat Farujej, Florijan Jelitčik iz Koritnice, Skarbek iz Gorá in oni slavni Lis iz Targoviska, Pašek Zlodej, Jan Nalač in Stanko iz Harbimovic. Pod težko Zaviševo roko so ginili najhlabrejši možje, kakor da jim je prišla pod onim črnim oklepom sama smrt naproti. On pa se je boril z naježenimi obrvi, s stisnjenimi nosnicami, resnoben in miren, kakor bi opravljaj svoj navadni posel. Časih je dvignil nekoliko svoj ščit ter odbijal vdarce; na vsak mahljaj njegovega meča je odgovoril strašen krič ranjenega moža. Toda on se ni niti ozrl, marveč je drl naprej nalik črnemu oblaku, iz katerega zalesketa vsaki hip blisk.

Poznanjski polk, ki je imel na svojem praporu

orla brez krone, se je boril takisto na življenje in smrt, nadškofijski in trije mazoveški prapori pa so tekmovali z njim. V deradskem praporu se je zaganjal mladi Zbišek iz Bogdanca v najgostejše vrste, poleg njega pa je korakal grozni Matija, ki se je boril povsem mirno, kakor se bori volk, ki ne ugrizne človeka drugače nego na smrt.

On je iskal povsod z očmi Kuna Lichtensteina; ker ga pa v gnječih ni mogel najti, za to je mlátil po onih, ki so imeli na sebi sijajnejše oklepe, in nesrečen je bil vsak vitez, ki se je moral spoprijeti z njim. Ne daleč od obeh vitezov iz Bogdanca se je boril Čtan iz Rogove. Pri prvem navalu so mu Nemci razbili čelado, zato se je boril gologlav ter strašil s svojim okrvavljenim in kosmatim licem Nemce, katerim se je zdelo, da pred seboj nimajo človeka, marveč nekako gozdno pošast.

Med tem je popadalo na obeh straneh na stotine, celo na tisoče vitezov na zemljo, končno pa se pod groznimi vdarci Poljakov jamejo zibati nemške vrste. V tem hipu pa se je pripetilo nekaj, kar je moglo odločiti izid vse bitke.

Nemški prapori, ki so se vračali od zasledovanja Litvinev, pijani od zmage, so vdarili v bok poljske vojske na levem krilu.

V mislih, da je že vsa kraljeva vojska razbita in zmaga že dobljena, so se vračali Nemci v velikih in neurejenih krdelih s krikom in petjem, kar zagledajo pred seboj grozno klanje in zmagonosne Poljake, ki so porivali pred seboj nemške vrste.

Križarji pobesijo glave ter gledajo nekaj časa začudeni to, kar se tu godi, na to pa spodbodejo konje ter se takisto zakade v borbo.

(Konec pride.)

J. Zornik Gorica, Gosposka ulica šte. 7.

Priporoča taplo sorojakom svojo zalogo modnega blaga:

Za dame:

Krasne okraske za obleke, trakove, svile zadnje novosti za bluze, pajčolane, pasove, predpasnike, rokavice, nogavice, dežnike, solnčnike, bluze, čevlje, vse potrebščine za obleke, kakor: podloge, sukanec, svilo, gumbe, vezenja, zaponke itd.

Za gospode:

Raznovrstno belo in barvano perilo najbolje vrste, jopice za hribolazce, kolesarje, veslarje; zadnje novosti ovratnic, ovratnikov, zapestnic, nogavic, rokavic, hlačnikov, čepic, čevljev, dežnikov itd.

Opozarja

prečastite dame, na svojo veliko zalogo obče priznana najboljih modercev vsake cene.

Za birmance

in otroke: rokavice, nogavice, pajčolane vsake vrste, obieke, čepice, razno perilo.

Za slavnosti

in druge veselice; vsakovrstne narodne trakove, kojim preskrbi na zahtevo vsakovrstne napise.

Cene brez vsake konkurence.

= Na Travniku št. 5. =

Le par dnij bode trajala dne 10. t. m. pričeta

= prostovoljna dražba =

manufakturne stroke kakor: sukna za možke, bombaževina za ženske, zefir, satin, forštajn, flanela, sukne za mobilje, bele in barvane zavese, namizni prti, razne svile in tkanine. — V bližini krojaške delavnice M. Poveraja. Posebno lepa prilika se nudi krojačem.

= Na Travniku št. 5. =

Trgovsko-obrtna registrirana zadruga

z neomejenim jamstvom v Gorici.

Hranilne vlege obrestuje po 4 1/2%, — večje stalne, naložene najmanj na jedno leto, po 5%. — Sprejema hranilne knjižice drugih zavodov brez izgube obresti. — Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posejila daje na poročstvo ali zastavo na 5-letno odplačevanje v tedenskih ali mesečnih obrokih, — proti vknjižbi varščine tudi na 10-letno odplačevanje

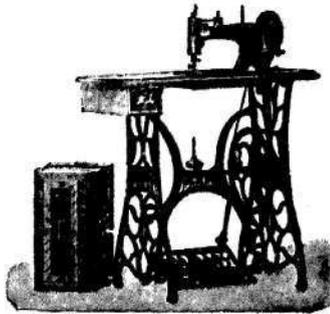
Zadrugaški vplačujejo za vsak delež po 1 krono na teden, t. j. 260 kron v petih letih. Po zaključku petletja znaša vrednost deleža 300 kron.

Stanje 31. dec. 1902:

Deleži: a) podpisani	K	943.200.—
b) vplačani		305.874.50
Dana posejila		1.248.171.07
Dopolnilni zaklad		244.139.23
Vlege		912.745.25

Pfaff-ovi šivalni stroji

so najbolji.

To sliši kupec sicer o vsakem izdelku in od vsakega agenta, ki navadno ni ne ve kaj je šivalni stroj, in še ne ve kako se upelje nit v šivalni stroj, tem manj kako isti šiva, toda mi smo po naši več kot 20-letni poskušnji raznih tovarniških strojev se prepričali, da so res Pfaffovi šivalni stroji najbolj trpežni, ter se uverili da se ne dela z nobenim drugim strojem tako natančno kot s Pfaffovim.

Pfaffovi šivalni stroji delajo celo po 10-letni dobi še vedno brezšumno, so neprekosljivi za domačo rabo in obrtne namene, so posebno pripravi za umetno vezenje (recamiranje) ter se poučuje brezplačno, prekosiijo na dobroti vsako tovarno, jamči se za 10 let.

Nikar naj se ne zamudi pred nakupom ogledati Pfaffove šivalne stroje.

Zaloga Pfaffovih šivalnih in drugih strojev v Gorici via Municipio šte. 1 SAUNIG & DEKLEVA.

Popravljalnica šivalnih strojev, dvokoles Nunska ulica 14.

Naznanilo.

Podpisani naznanjam slavn. občinstvu, da imam razun pekarije v Gorici v Raštelju št. 29. tudi

Novo pekarijo v Kanalu

na glavnem trgu.

Priporočam domačinom ter rojakom po soški dolini vedno sveži kruh vsake vrste. Nadalje sprejemam tudi od zasebnikov kruh v peko, katerega spečem po ugodnih cenah. Imam tudi zalogo moke raznih vrst, po ugodnih cenah.

Jožef Valentincič,

pekovski mojster v Gorici in v Kanalu.

Prva kranjska z vodno silo na turbino delujoča tovarna stolov Fran Švigelj

na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko

priporoča sl. občinstvu, prečast. duhovščini, imetljem in predstojnikom zavodov in sol, krčmarjem in kavarnarjem, ravnateljstvom uradov, gg. brivcem itd.

natančno in trpežno izdelane stole, fotelja, vrtno stole, gugalnike, naslonjače itd. itd.

Blago je izdelano iz trdega, izbranega lesa, poljubno likano ali v naravni barvi imitirano.

Največja izbira stolov, naslonjačev in gugalnikov iz trstovine.

Na željo pošlje tvrdka najnovejše obsirne cenike z nad 80 slikami, iz katerih je razvidna oblika blaga in cene, zastoj in franko.

Naročevalcem na debelo se dovoli znaten popust.

Priznanje Ilirskih testenin iz krogov veleposestva.

Gospodoma

Žnideršič & Valenčič

Ilir. Bistrica.

Z Vašimi testeninami sem popolnoma zadovoljna, ker so res najizvrstnejše od vseh, kar sem jih poskusila.

Tolsti vrh (St. Jernej) Dolenjsko 12. januarja 1902.

Marija Rudež, grajščakinja.

Zahtevajte

moj ilustrovani cenik z več kakor 500 podobami od ur, zlatih, srebrnih in muzikalčnih predmetov, katerega pošilja zastoj in poštalne proste

Hanns Konrad,

tvornica ur in eksportna hiša Most št. 249. — (Češko).

Fran Melinek

krčmar in zidarski mojster na Vrhovljah št. 30 „Na Planini“ priporoča svojo

gostilno,

kjer toči pristna domača bela in črna vina in vedno sveže pivo. Ima izvrstno kuhinjo z mrzlimi in gorkimi jedili ter prenočišča za potnike in hleve za konje.

Cene zmerne.

Odlikovana kleparska delavnica

Artur Makutz

v Gorici, Ozka ulica št. 1.

izvršuje vsa naročila spadajoča v kleparsko stroko z največjo natančnostjo. — Izvršuje vpeljavo in popravo strelovodov.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8 priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, brislih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorec.

Cene zmerne. Postrežba počtosa.

Elegantne zalapke za

„Šaljivo pošto“

vedno v zalogi pri Fr. Bonaču v Ljubljani.

Cena 100 komadov K 3.—

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Rimske toplice v Trzinu

(Monfalcone)

in blatne kopelji

priporočane po najboljših zdravnikih proti bolečinam v bedrih, revmatizmu, ženskimi boleznimi itd. itd.

Dopolnilno zdravljenje: z elektriciteto, tako zvano »tremolaterapia« in masažo. Posvetovalni zdravnik dr. G. pl. Camti.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po pretoku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi. Rezervni fond: 25.000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75.000.000 K. Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseskozi slovensko-narodno upravo.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej hančnej hiši Gospodskih ulicah šte. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatne podpore v narodne in občenoristne namene.